

Wprowadzenie

1. Co?
2. Dlaczego?
3. Jak?

I. Tekst, który jest*critica textus a status textus***1.1. Tekst hebrajski** (W. Węgrzyniak, *Lo stolto ateo. Studio dei Salmi 14 e 53*, Lublin 2014, ss.15-38)**Bibliografia****a) Introdukcje:**E. WÜRTHWEIN, *Der Text des Alten Testaments. Eine Einführung in die Biblia Hebraica*, [Stuttgart 1988]E. TOV, *Textual Criticism of the Hebrew Bible*, Minneapolis 2001.**b) Tekst hebrajski:**H. BARDTKE (ed.), *Liber Psalmorum* (BHS 11), Stuttgart 1969 (= BHS).P.W. FLINT, *The Dead Sea Psalms Scrolls and the Book of Psalms* (StTDJ XVII), Leiden - New York - Köln 1997.*Discoveries in the Judaean Desert*, Oxford 1955-2010.M.C. DAVIS - H. KNOPE, *Hebrew Bible Manuscripts in the Cambridge Genizah Collections. Vol. I: Taylor-Schechter Old Series and Other Genizah Collections in Cambridge University Library* (CULGS 2), Cambridge 1978.P. KAHLE, *Masoreten des Westens. II. Das Palästinische Pentateuchtargum. Die Palästinische Punktation. Der Bibeltext des Ben Naftali mit einem Beitrag von R. Edelman* (TUVMG IV), Hildesheim 1930.I. YEIVIN, *Geniza Bible Fragments with Babylonian Massorah and Vocalization. Including Additional Bible Fragments with Babylonian Massorah and Vocalization, Together with a Description of the Manuscripts and Indices. Vol. V: Hagiographa*, Jerusalem 1973.M.H. GOSHEN-GOTTSTEIN (ed.), *The Aleppo Codex. Provided with Massoretic Notes and Pointed by Aaron Ben Asher. Part One. The Plates*, Jerusalem 1976.N.D. FREEDMANN et al. (ed.), *The Leningrad Codex. A Facsimile Edition*, Grand Rapids - Leiden 1998.B. KENNICOTT, *Vetus Testamentum hebraicum; cum variis lectionibus. Vol. I-II*, Oxonii 1776-1780.J.B. DE ROSSI, *Variae lectiones Veteris Testamenti ex immensa Mss. editorumq. codicum congerie haustae et ad samar. textum, ad vetustiss. versiones, ad accuratiores sacrae criticae fontes ac leges examinatae. Vol. I-IV*, Parmae 1784-1788.C.D. GINSBURG, *The Writings. Diligently Revised According to the Massorah and the Early Editions with the Various Readings from Mss. and the Ancient Versions*, London 1926.**1.1.1. Mss hebrajskie****1.1.1.1. Prezentacja świadectw****1.1.1.1.1. Mss antyczne**a) 4QPs^a - najstarszy fragm. Ps 53 (II w. p.n.e.)

[...] עשה [...]	(1)
[...] כול סג יחד [...]	(4)
[...] ל אלהים לא קרא [...]	(5)
[...] תן ביום ציון [...]	(7)

b) 11QPs^c - najstarszy frag. Ps 14 (I w. n.e.)c) 4QPs^c

d) 5/6Hev 1b

1.1.1.1.1. Mss średniowieczne

Najstarszy integralny tekst Ps 14 (Kodeks Aleppo, X w.)

(1) לְמִנְצַח לְדָוִד
אָמַר נָבֵל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הַשְּׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ
עָלֶיָּה אֵין עֲשֵׂה-טוֹב (2) יְהוָה מִשָּׁמַיִם
הַשְׁקִיף עַל-בְּנֵי-אָדָם לְרְאוֹת הַיֵּשׁ מִשְׁפִּיל
הֲרַשׁ אֶת-אֱלֹהִים (3) הַכֹּל סָר וַיִּחַדּוּ נֶאֱלָחוּ
אֵין עֲשֵׂה-טוֹב אֵין גַּם-אֶחָד
(4) הֲלֹא יָדְעוּ כָּל-פְּעֻלֵי אֹן אֶכְלֵי עֲמִי אֶכְלוּ לֶחֶם
יְהוָה לֹא קָרָאוּ (5) שֵׁם פָּחַדוּ פָּחַד כִּי-אֱלֹהִים
בְּדָוִד צָדִיק (6) עֲצַת-עֲנִי תְּבִישׁוּ
כִי יְהוָה מַחְסֵהוּ (7) מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל

1.1.1.2. Prezentacja wariantów

- niektóre warianty w Ps 14/53

14,1	לְדָרֹד	מזמור לדוד	K 148, 173? R 32, 368, 554, 579	XIII-5, XIV, XIV/XV
	נָבַל	בבל	K 101	XIV
14,3		<i>dodatek na końcu werseku:</i> קבר פתוח גרונם לשונם יחליקון חמת עכשׁוב תחת לשונם פיהם אלה ומרמה מלא אשר קלו רגליהם לשפוך דם : מזל רע ופגע רע בדרכיהם ודרך שלום לא ידעו אין פחד אלהים לנגד עיניהם :	K 649, 694	XIV, XVI
14,4	יָדְעוּ	יָדְעוּ	R 380, 554, 683, 696, G 7, 26	XII, XIII-3, XIV-2
14,5	כִּי	כִּי אֵין	K 591	XII
14,6	תְּבִישׁוּ	הַבִּישׁוּ	K 142	XIV
53,2	וְהִתְעִיבוּ	הִתְעִיבוּ	GC 2, K 1, 2, 17, 30, 36, 39, 80, 121, 130, 131, 137, 142, 145, 156, 198, 201, 216, 222, 227, 602, R 196, 518, G 5, 9, 11, 17, 24, 26, 57	IX? XII-7, XIII-9, XIV-8, XV-3
53,5	פְּעָלֵי	כָּל פְּעָלֵי	K 2, 17, 36, 38, 39, 43, 92, 93, 141, 145, 147, 155, 157, 170, 173, 201, 206, 216, 226, 228, 245, 251, 602, R ^{Col} 231, 456, 471, 495, 512, 559, 562, R 1, 2, 31, 38, 40, 196, 249, 277, 337, 367, 368, 380, 386, 517, 518, 554, 572, 579, 595, 615, 644, 645, 681, 683, 696, 706, 732, 758, 824, 828, 865, 910, 954, R ^{Ex} 1, 17, 33, 37, 38, 68, G 7, 9, 11, 15, 24, 26, 27	XII-7, XII/XIII-2, XIII-30, XIII/XIV-2, XIV-16, XIV/XV-3, XV-10, XVI
	עָמִי	עָמוּ	K 74	XIV
53,7	אֱלֹהִים	יְהוָה	R 2, 4, 31, 34, 380, 553, 579, 640, 644, 706, 846, 874, 879, R ^{Col} 471, R ^{Ex} 3, 18, 22, 37, G 7, 9, 15, 24, 26	XII-2, XII/XIII, XIII-9, XIV- 5, XIV/XV, XV-3
	יְשׁוּעָה	יְשׁוּעָה	R 2, 4, 368, 380, 386, 612, 670, 681, 865, 910	XIII-3, XIV-2 XV-4, XVI

1.1.1.3. Analiza ilościowa

523 Mss Ps 14 – zbadanych 487 – 84% Mss zgodna z tekstem A i B19A

523 Mss 53 – zbadanych 497 – 57% Mss zgodna z tekstem A i B19A

Wszystkich słów Ps 14 - 35551 (73x487) – 148 słowa różne (0,42%)

Wszystkich słów Ps 53 - 38269 (77x497) – 450 słów różnych (1,18%)

1.1.1.4. Analiza jakościowa

- scriptio plena / defectiva

- tendencja do harmonizacji Ps 14 z 53

- wpływ tekstu greckiego

- parablepsis

- dittografia

- różna ortografia

- metatezi

1.1.2. Wydania drukowane

200 wydań – 11 wariantów dla Ps 14 (63 w Mss) i 14 dla Ps 53 (76 w Mss)